Ruimte geven. Verantwoordelijkheid vragen. Resultaat eisen.

Voorzitter,

Voor ons ligt een begroting met grote ambities.
Meer woningen. Een veilige stad. Een sterke economie. Meer mensen aan het werk.
Veel van die ambities staan ook in het Coalitieakkoord 2026-2030. En veel daarvan kan de VVD van harte onderschrijven.
Maar een coalitieakkoord is geen wensenlijst.
Uiteindelijk telt wat ervan terechtkomt.
Daarom legt de VVD deze begroting langs drie meetlatten:
Ruimte geven.
Verantwoordelijkheid vragen.
Resultaat eisen.

Financiën

Voorzitter,
de begroting is structureel en reëel in evenwicht, maar tegelijkertijd zien we voor 2028 een structureel tekort van ruim 7 miljoen euro en een weerstandsratio van 0,97.
Die ratio van 0,97 ligt binnen de bandbreedte die de coalitie zichzelf heeft opgelegd. Maar royaal is die buffer niet.
De politieke vraag is daarom:
hoeveel ruimte heeft Heerlen werkelijk als het financieel tegenzit?
De VVD is niet tegen investeren. Een stad die vooruit wil, móét investeren.
Maar investeren en geld uitgeven zijn niet hetzelfde.
De coalitie schrijft zelf dat niet alles tegelijkertijd kan en dat nieuwe ambities moeten worden getoetst op structurele dekking, risico's, beheerlasten en uitvoeringskracht. Ook wil zij de weerstandsratio binnen een bandbreedte van 0,8 tot 1,2 houden.
Prima.
Maar dan moeten we ook keuzes durven maken.
Bij iedere uitgave moeten we ons afvragen:
Werkt het? Is het nog nodig? En wat levert het de Heerlenaar op?

1. Ruimte geven

Voorzitter,
de overheid hoeft niet ieder probleem op te lossen met een nieuwe regeling, een nieuw potje of nóg een regel.
Ondernemers, inwoners en initiatiefnemers hebben vooral behoefte aan een gemeente die bereikbaar is, snel beslist en niet meer regels oplegt dan nodig.

Daarom onze eerste motie.

Motie 1: Minder regels, meer ruimte

Wij willen een laagdrempelig Meldpunt Overbodige Regels, waar inwoners en ondernemers kunnen aangeven welke regels knellen, eenvoudiger kunnen of misschien helemaal kunnen verdwijnen.
Na de zomer van 2027 willen wij zien welke voorstellen zijn binnengekomen en welke regels vanaf 2028 kunnen worden vereenvoudigd of afgeschaft.
Ik geef alvast één kandidaat mee:
de kapvergunning.
Laten we serieus bekijken of die nog in haar huidige vorm nodig is.
Minder bureaucratie hoeft niet in Den Haag te beginnen.
Daar kunnen we in Heerlen zelf mee beginnen.

Dat geldt ook voor woningbouw en ondernemen.
De woorden open for business zijn niet van de VVD. Ze staan in het Coalitieakkoord 2026-2030. Daarin belooft de coalitie ook meer snelheid en voorspelbaarheid voor ontwikkelaars en initiatiefnemers.
Wij houden de coalitie graag aan die woorden.
Want een ontwikkelaar bouwt niet in een beleidsnota. En een woningzoekende kan niet wonen in een ambitie voor 2050.
Dus niet alleen vragen hoeveel woningen er in plannen staan, maar:
hoeveel voordeuren komen er werkelijk bij?

2. Verantwoordelijkheid vragen

Voorzitter,
ruimte geven betekent niet dat alles vrijblijvend is.
Tegenover vrijheid staat verantwoordelijkheid.
Voor de VVD is het uitgangspunt helder: wie kan werken, werkt.
Wie bij de gemeente aanklopt en kan werken, moet perspectief krijgen. Via een werkgever, scholing of de Bovengrondse Vakschool.
Werkervaring opdoen, een vak en de Nederlandse taal leren en zo snel mogelijk naar regulier betaald werk.
De coalitie heeft zelf afgesproken de uitstroom vanuit participatie- en re-integratietrajecten naar werk te vergroten en toe te zien op resultaatgerichtheid.
Daarom zeggen wij:
niet hoeveel mensen aan een traject beginnen, maar vooral:
hoeveel mensen vinden daarna duurzaam betaald werk?

Voorzitter,
De Nederlandse taal is essentieel om werk te vinden en zelfstandig mee te doen.
Uit de beantwoording van onze vragen blijkt dat de formele toetsing en handhaving van de Wet Taaleis in Heerlen de afgelopen jaren feitelijk niet hebben plaatsgevonden.
Ondersteuning via VISTA College TAAL+ en de Bovengrondse Vakschool is goed.

Eerst helpen. Eerst stimuleren. Eerst de kans geven om te leren.
Maar ondersteuning mag niet hetzelfde zijn als vrijblijvendheid.
Daarom vragen wij om vanaf 2027 de Wet Taaleis aantoonbaar uit te voeren en de resultaten daarvan te monitoren.
Waar de wet een taaltoets voorschrijft, moet die worden toegepast. En wanneer iemand onvoldoende Nederlands beheerst en verwijtbaar onvoldoende inspanningen levert om dat te verbeteren, moet binnen de wettelijke kaders ook worden gehandhaafd.

Taal leren is geen straf. Het is de sleutel naar werk en zelfstandigheid.
Daarom dienen we een 2e motie in:

Motie 2: De Wet Taaleis daadwerkelijk toepassen

Voorzitter,
Verantwoordelijkheid geldt ook voor wie onze stad vervuilt of andermans eigendom beschadigt.
Heerlen mag trots zijn op zijn murals en street art.
Maar het onderscheid moet duidelijk zijn: street art is kunst.
Illegale graffiti op andermans eigendom is schade.
Wij vragen het college daarom te onderzoeken hoe illegale graffiti en terugkerende tags juridisch houdbaar en praktisch uitvoerbaar kunnen worden geregistreerd en geanalyseerd.
En hoe getroffen eigenaren beter kunnen worden geholpen om aantoonbare verwijderings- en herstelkosten op de veroorzaker te verhalen.
Wie schade veroorzaakt, draait waar mogelijk ook voor de rekening op.
Ook dat is voor ons aanleiding om een 3e motie aan de raad voor te leggen:

Motie 3: Graffiti? De vervuiler betaalt

3. Resultaat eisen

Voorzitter,
wat wij van inwoners vragen, mogen inwoners ook van hun gemeente vragen:
doen onze maatregelen wat we beloven?
Begroten gebeurt nog te vaak vanuit het verleden. Een budget bestaat en wordt vervolgens bijna automatisch het vertrekpunt voor het volgende jaar.
Maar geld dat ooit beschikbaar is gesteld, hoeft niet tot in lengte van jaren beschikbaar te blijven.
Wij willen daarom periodiek een substantieel deel van de beïnvloedbare begroting beoordelen vanuit de principes van zero based budgeting.
Niet beginnen met:
"Wat stond er vorig jaar?"
Maar met: "Wat willen we bereiken? Is deze uitgave daarvoor nog nodig? En welk bedrag is werkelijk nodig?"
We kijken daarbij nadrukkelijk naar structureel onderbenutte budgetten en middelen waarvan de uitvoering langdurig uitblijft.
En middelen die vrijvallen worden niet automatisch ergens anders uitgegeven.

Die komen terug naar deze raad voor een integrale afweging.
Dat past juist bij de eigen woorden van de coalitie over focus, fasering en financiële discipline.
Want uiteindelijk stelt deze raad de begroting vast en bepaalt daarmee de financiële kaders waarbinnen het college moet handelen.
Ook hier leggen wij een motie aan uw raad voor:

Motie 4: Iedere euro moet zijn bestaansrecht aantonen

Voorzitter,
veiligheid moet uiteindelijk zichtbaar zijn op straat.
Uit de beantwoording van onze vragen blijkt dat momenteel 28 fte aan BOA's op straat actief is. Voor uitbreiding naar 50 BOA-fte is circa 1,93 miljoen euro per jaar geraamd, inclusief aanvullende ondersteuning maar exclusief huisvesting.
En ook hier vragen we de coalitie eigenlijk niets anders dan haar eigen akkoord uit te voeren.
Daarin staat dat de gemeente actief wil aansturen op grotere zichtbaarheid op straat van handhaving en BOA's, straatcoaches en interventieteams gebiedsgericht wil inzetten.
Maar zichtbaarheid vraagt uiteindelijk ook capaciteit.
Daarom vragen wij om een gefaseerd groeipad naar 50 operationeel inzetbare BOA-fte uit te werken, met vijf extra BOA-fte als mogelijke eerste stap.
Ook moet worden bekeken wat samenwerking binnen Parkstad kan opleveren.
Het college moet vervolgens met een beslisbaar en structureel gedekt voorstel komen.
Daarna is de raad aan zet.

Want: een formatieplaats op papier spreekt niemand aan op overlast. Daarvoor heb je een BOA op straat nodig.

Om hier kracht bij te zetten leggen wij onze 5e en laatste motie voor:

Motie 5: Uitbreiding BOA-capaciteit

Tot slot

Voorzitter,
de VVD is kritisch op deze begroting, maar niet op de ambities voor Heerlen.
Wij willen woningen bouwen.
Wij willen een veilige stad.
Wij willen ondernemers die investeren.
En wij willen mensen die nu langs de kant staan perspectief geven.
Op veel van die ambities vindt u de VVD aan uw zijde.
Maar steun voor een ambitie is geen blanco cheque voor iedere maatregel of iedere euro.
Daarom is onze meetlat helder:
Ruimte geven waar het kan.
Verantwoordelijkheid vragen waar dat hoort.
Resultaat eisen waar publiek geld wordt uitgegeven.

Niet hoeveel woningen er in plannen staan, maar hoeveel er worden gebouwd.
Niet hoeveel mensen aan een traject beginnen, maar hoeveel duurzaam aan het werk komen.
Niet hoeveel geld we uitgeven, maar wat we ermee bereiken.
En niet hoeveel BOA's er op papier staan, maar hoeveel capaciteit daadwerkelijk zichtbaar is op straat.

Voorzitter,
we beoordelen deze coalitie uiteindelijk niet op de dikte van haar coalitieakkoord.
Niet op het aantal programma's. Niet op het aantal aangekondigde maatregelen.
We beoordelen haar op wat de Heerlenaar daarvan merkt.
Minder regels waar het kan.
Een sterke overheid waar het moet.
En iedere euro moet zijn bestaansrecht kunnen aantonen.
Wat ons betreft is dát de meetlat voor deze begroting.